

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce
Autorská publikace
BcA. Kateřina Dvořáková, Dis.

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Intermediální tvorba
Specializace Užitá fotografie

Diplomová práce
Autorská publikace
BcA. Kateřina Dvořáková, Dis.

Vedoucí práce: Prof. Mgr. Štěpán Grygar
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2019

.....

podpis autora

Poděkování patří:

Štěpánovi Grygarovi za vedení mé diplomové práce.

Rodině a přátelům za podporu.

Obsah:

Obsah	6
Popis přípravy a reflexe procesu vlastní tvorby	7
Popis výsledného díla a jeho využití, či adjustace	14
Zdroje	16
Resume	17
Přílohy	18

Popis přípravy a reflexe procesu vlastní tvorby

Volba tématu mé diplomové práce je podmíněna faktem, že mi od začátku studií nebylo úplně vlastní vytvářet výstavní fotografické soubory. Prostory škol, kde jsem studovala, ani neumožňovaly v kvalitní formě vystavit studentské práce, takže publikace pro mne vždy byla jasnou volbou, pokud to téma klauzurní práce alespoň trochu dovolovalo. V bakalářském studiu jsem se rozhodla v rámci bakalářské práce experimentovat a vybrala jsem si módní fotografii, která mi do té doby nebyla úplně vlastní. V případě diplomové práce jsem se rozhodla vytvořit publikaci, která mi bude obsahově naopak absolutně vlastní a bude reflektovat můj momentální pohled na témata, která mne zajímají. V současné chvíli cítím, že jsem přesycena klasickými fotografickými tématy. Předpokládám, že z velké části za to může fakt, že se studiu fotografie věnuji již devět let. Během této doby se zadání klauzurních postupových zkoušek v pozměněných formách neustále opakovalo. Na naší fakultě se každoročně pořádá mezinárodní fotografické symposium, kde mají studenti i veřejnost možnost setkat se s fotografy a teoretiky, konzultovat s nimi svoji tvorbu, zúčastnit se jejich přednášek a workshopů či navštívit společnou výstavu. Je to výborná šance jak poznat na vlastní kůži myšlení či přístup k práci daných autorů. Ve větší či menší míře spousta z nich nějakým způsobem ovlivnila to, jak jsem posléze určitá fotografická témata zpracovávala. Mezi nejzásadnější přednášky řadím tu od Tomáše Pospěcha, ve které se zabíral přístupem k různým zadáním, k tvorbě tematických souborů a podobně. Řekl, že není potřeba neustále vytvářet nové fotografie a ke každému tématu se vyjadřovat sadou nových fotografií. Údajně velkým problémem nás, studentů, je strach pracovat s archivem. Díky různým sociálním sítím je prostředí

zahrnceno nepřeborným množstvím fotografií. Základní myšlenkou jeho prezentace tedy bylo nebát se pracovat s archivem. Tato teorie byla zásadní pro tvorbu mé diplomové práce. Rozhodla jsem se vytvořit soubor, který je smíchán z aktuálních i archivních fotografií. Během selekce snímků jsem se utvrdila v tom, že se tématem, které jsem si vybrala, zaobírám dlouhodobě a že jsem schopná vytvořit plnohodnotný soubor. Ve své diplomové práci se vlastní formou zaobírám vnímáním na první pohled naprosto banálních, běžně se vyskytujících, objektů. Zajímá mě estetika náhodně i cíleně vytvořených zatiší, vyrobených objektů či přírodních jevů. Snažím se jednoduchou, naprosto čistou formou reflektovat svoje okolí a do centra pozornosti dostat všední pohled na prostředí v té formě, ve které zrovna je. S ničím, co se na fotografiích objevuje, jsem nijak nemanipulovala. Nechci, aby to vyznělo jako klišé, ale asi tomu nezabráním. Ráda bych obyčejné věci povýšila na něco víc, jelikož mám prostě pocit, že si některé věci zaslouží mnohem více pozornosti. Na snímcích je přítomna vždy ve větší či menší míře určitá forma jakéhosi lidového umění, která je charakteristická pro náš stát. Kutilství a lidová tvořivost je oblíbené téma a věřím, že nejsem první ani poslední, kdo se určitou formou, ve větší či menší míře, tímto tématem zaobírá. Část mých fotografií tyto prvky obsahuje. Baví mě ono lidové “zhezčování si”, které je patrné v okně polorozpadlé maringotky nebo v oplocení kompostu. Stejně tak se zaměřuji na absurdní kompozice objektů v prostředí, jakými je například amplion v lese nebo vražedně kolmo postavená lávka na sušáku. Při konzultacích jsem si uvědomila i jeden zajímavý fakt, že se soustředím na objekty, které jsou mi blízké buď tím, že jsem s nimi přicházela do kontaktu jako dítě (Škoda 120) nebo jsem například v době jejich užívání vyrůstala.

K tomuto přístupu mi sedí poznámka, kterou jsem si kdysi udělala po přečtení článku o tom, jakým stylem tento přístup vnímá Ed Ruscha. V principu jde o to, že existují věci, na které se díváte tak dlouho, až se domníváte, že by měly být pozvednuty do vyššího postavení. Tato forma přístupu k objektům je v mém případě nejsilnější u snímku volejbalového míče, který na fotbalovém hřišti slouží jako časomíra a počítadlo zároveň.

V případě tohoto objektu se zde mísí hned několik absurdit.

A přesně toto je jeden z několika principů, kterými je protkána má diplomová práce. V dnešní době, kdy je trh přesycen záplavou dokumentárních a reportážních snímků, šokujících fashion kampaní s androgynními modely s nenositelnými outfity jsem se rozhodla, že půjdu svou vlastní cestou a na všednosti postavím svou práci. Při počátečním výběru z témat diplomových prací jsem měla představu, že zúžitkuji fotografie, které jsem pořídila během výjezdu v rámci studentského programu Erasmus+ do Řecka. Během prvního výběru došlo ke kombinaci všech možných snímků, které ve výsledku vytvořily několik cest, kterými jsem se mohla vydat. Bohužel úplně nefungovala kombinace snímků z Řecka a Čech. Rozhodla jsem se nakonec, že soubor vytvořím ze snímků pořízených zde, v České republice. Má původní idea byla, že fotografie vybrané z archivu pro jistotu přefotím, jelikož bych musela kombinovat, jak média, tak formáty. Chtěla jsem, aby byl výsledný soubor sladěný po všech stránkách. Barevně, pocitově a podobně. Po několika pokusech jsem zjistila, že tato cesta není správná, jelikož jsem se nikdy nepřiblížila výslednému dojmu z původní fotografie. Tlačila jsem na sebe i na práci a s výsledkem jsem nebyla vůbec spokojená. Ke všemu tento způsob nabourával původní koncept. Spousta objektů stejně byla mimo dosah, některé již ani neexistují a nebo neodpovídalo potřebné roční

období nebo momentální počasí. Rozhodla jsem se tedy, že to nakonec celé zkombinuji z archivu a zůstanu u původního konceptu. Nejsložitějším bodem diplomové práce se nakonec ukázal fakt, že díky kombinaci fotografií z fotoaparátu a z mobilu došlo u některých snímků k nuancím v barevnosti a celkovému odstínu a to díky rozdílnosti barevného profilu u obou médií. Fotografie jsou nafoceny na mobilní telefony Apple iPhone 5, 5s, 6s a fotoaparáty Canon 450D a Canon EOS 5D mark II. Při podrobnějším zkoumání si lze všimnout, že u některých snímků nebyla úplně vhodně zvolena technika. Pomocí grafických programů jsem se snažila tyto nuance srovnat a výsledný soubor pomocí úprav více zkompletovat, aby působil jednotně. Hodně jsem se zaměřila na barevnost. Velké rozdíly v barevnosti byly hlavně mezi snímky z fotoaparátů. V případě Canonu 450D jsem musela barevnost u každého snímku upravovat ve větší míře. V Camera raw jsem fotografie upravila a pokud to bylo alespoň trochu možné, zkopírovala jsem nastavení na další snímky. U všech snímků z fotoaparátů jsem vždy upravovala soubory v Camera raw, jak jsem již zmínila výše. V případě snímků z mobilního telefonu jsem použila klasickou nabídku v programu Adobe Photoshop. Nejtěžším momentem při postprodukcí byla situace, kdy mi z nejasného důvodu přestal fungovat externí disk na kterém mám všechny své fotografie. Víím, mám zálohovat. Takže jsem musela v případě několika snímků použít již předem upravené verze z mobilu. V jednom případě jsem z výsledného výběru musela snímek odstranit, jelikož mobilní postprodukcí výrazně zhoršila kvalitu fotografie. Dalším zajímavým faktem, který jsem si předem vůbec neuvědomila, byla rozdílná hloubka ostrosti u některých snímků, která byla způsobena nevhodnou volbou média. O rozložení fotografií v publikaci jsem přemýšlela

poměrně dlouho. Sylvie Francová popisuje základní princip tvorby fotografické autorské knihy takto: *“Koncept fotografické autorské knihy je v několika ohledech odlišný od konceptu artist’s book. Přívlastek „autorské“ se u nich vztahuje spíše k tomu, že koncept a vizuální podoba fotografické autorské knihy jsou dílem umělce (často autora fotografií), ne nějakého redaktora nebo editora. Fotografické autorské knihy, pokud jsou jedinečným objektem, bývají označovány jako photobookwork. Jejich těžištěm bývá prezentace fotografií (i když třeba jako součást nějakého konceptu), a ne experimentování s formou a materiálem.”*¹ Sylvie Francová dále píše: *“že fenomén fotografických knih je stejně starý jako fotografie.”*¹ Do určité doby fotografie plnily pouze doplňkovou funkci ve formě ilustrace například. Způsob zobrazení fotografií, který jsem zvolila pro svou práci, odpovídá pojmu photobookwork. Zavedl ho Robert C. Morgan v článku o nových mediálních uměních. Zdůrazňuje v něm rozdíl mezi působením samostatné fotografie a uspořádanou sekvencí fotografií. Píše, že *„obrazy dávají smysl pouze ve vztahu ke svému kontextu, ve kterém jsou viděny, to je uvnitř specifické jazykové sekvence. Osamocení obraz, vyjmutý z jeho původního prostředí, je okamžitě zbaven kontextu svého původního významu.“* Sweetman charakterizuje photobookworks jako *„funkci jejich vztahů mezi dvěma faktory: silou jedné fotografie a efektem sériového uspořádání do podoby knihy. Takové uspořádání může být nazíráno jako světy, které jednotlivé fotografie obývají, a tím tedy jako jejich kontext. Jednotlivé fotografie mohou fungovat jako expresivní obrazy a/nebo jako informace. Jejich kombinací mohou vzniknout sériové sekvence, juxtapozice, rytmy a opakující se témata.“* Elms definuje photobookwork jako *„těsně spjatou, dobře editovanou, uspořádanou skupinu nebo soubor obrazů v lineárním sledu*

prezentovanou v knižní podobě." ¹ Princip, založený na tvorbě sekvencí je mi blízký od začátku. Pokud se vydaří, není třeba složitěho textu k pochopení významu. Při hledání inspiračních zdrojů jsem objevila poměrně velké množství internetových obchodů a nakladatelství, kde se knihami dá pomocí videí listovat a knihu si tak v klidu prohlédnout. Tato videa jsem používala hlavně v případě hledání vhodného rozložení fotografií pro mou knihu. Pár autorských sešitů jsem již vytvořila, ale v případě diplomové práce jsem se rozhodla prozkoumat trh s autorskými publikacemi a nechat se inspirovat. Fotografické autorské knihy podle mého názoru zažívají dobré časy. Oceňuji snahu autorů těchto knih a zinů vytvářet svébytná samostatně fungující díla, která se, dle mého názoru, dají v určitých případech srovnávat s ostatními uměleckými obory jako je například, produktová design či socha. Velkou inspirací mi v tomto směru byl Viktor Kopasz. Při studiu na Vyšší odborné škole grafické jsem absolvovala přednášku o tvorbě fotografických deníků. Líbí se mi, že je ve své práci jedinečný a nekonvenční, jak v přístupu k tématům, tak k následné prezentaci. Podle mého názoru je jeho deníková tvorba zásadní pro vývoj autorských knih na našem území. Mezi další inspirační zdroje určitě patří knihkupectví Page Five. Jde o mladé knihkupectví a vydavatelství, které se specializuje na prodej a produkci výtvarných publikací, autorských tisků a uměleckých periodik. Výhodou tohoto knihkupectví je fakt, že kromě českých publikací dovážejí i ty zahraniční. Díky tomu lze sledovat v reálné podobě zahraniční trendy. Výhodou je to v momentě tvorby právě autorských knih, kdy výslednou formu ovlivňuje spousta faktorů, jako je například jen základní volba papíru. Oceňuji, když v publikacích autoři zveřejňují typ papíru či písmo. Dalším plusem tohoto knihkupectví je jejich

vydavatelská činnost, kterou se snaží podporovat mladé, začínající umělce. Další inspirací mi bylo nakladatelství Women, které založila Barbora Baronová. Jde o malé artové nakladatelství, které klade velký důraz na to dělat knihy ambiciózní svým obsahem i vzhledem. Líbí se mi jejich snaha vydávat knihy, které jsou svým vzhledem a zpracováním povýšeny na výtvarné objekty. Z technického hlediska je velice zajímavým inspiračním zdrojem kolektiv OKOLO. Jde o studenty grafického designu a vizuální komunikace, Matěje Činčeru a Jana Klosse a kurátora Adama Štěcha. Pro jejich tvorbu je charakteristický velice zajímavý způsob prezentace výtvarných publikací a projektů. V jejich režii byl určitou dobu vydáván bilinguální (česko-anglický) magazín Pedal Project, zaměřený na fixed gear kulturu. Nedílnou součástí magazínu byla "art" příloha, jež dávala prostor umělcům napříč obory. Asi nejdůležitějším inspiračním zdrojem pro mě je mezinárodní kolektiv známý pod jménem Sputnik Photos. Jde o sdružení několika umělců, převážně polské národnosti, jejichž hlavním fotografickým tématem je dokumentování života ve východní části Evropy. Společným znakem jejich práce je pozorování a popisování toho, co nás obklopuje po pádu komunismu. Hlavním zdrojem prezentace jejich fotografií jsou právě autorské knihy, které podle nich dokáží dlouhodobé projekty vhodně prezentovat. Spolupracují s novináři, spisovateli a grafickými designéry. Knihy, které vydávají, mi jsou obsahově a zpracováním velice blízké.

Popis výsledného díla a jeho využití, či adjustace

Jelikož jde v mém případě jen o fotografie, které nejsou doprovázeny textem, dávala jsem si záležet, aby byly vazby díky správnému rozložení čitelné. V rozhodnutí o tom, jak vnitřně uspořádat mou práci, mě přesvědčila kniha od Aleca Sotha, *Niagara*. Narazila jsem na ní náhodou a nechala jsem se jí inspirovat. Fotografie, použité v knize, jsem nakonec vždy nechala jen na pravé straně (příloha 1). Je to z toho důvodu, že hlavní téma, nebo chceme-li význam souboru, tak spíše vynikne. Při listování na mě působí čistším a mnohem více intimnějším dojmem. Chtěla jsem tím také docílit toho, aby se člověk při listování vždy soustředil právě jen na tu jednu konkrétní fotografii. Chtěla jsem, aby dotyčný intenzivněji vnímal obsah, který fotografie nese. Oboustranné rozložení fotografií v publikacích mi přijde vhodnější ke klasicky pojatým žánrům typu dokumentu či reportáže. Posloupnost fotografií je založena na tom, aby si divák při listování samovolně uvědomoval vazby, které si fotografie mezi sebou utvářejí.

K vytvoření výsledné sekvence jsem použila vytisknuté miniatury (příloha 2). Vazby mohou být založené na typu počasí, barevnosti, podobnostech v případě objektu, na tvarech, na materiálech a nebo třeba i na pocitech. Nesnažila jsem se vytvářet předem dané dvojice a jasně viditelné vazby, abych divákovi usnadnila chápání. Tím, že fotografie je jen na jedné straně dochází k tomu, že se divák musí snažit pochopit princip, na kterém je rozložení snímků třeba založeno. Zároveň by mě potěšilo, kdyby se divák snažil vnořit do knihy a na základě svých vlastních pocitů, zážitků nebo vzpomínek se dokázal s fotografiemi ztotožnit, pobavit se nad nimi a podobně. Aby on sám určil, jestli se snímky stanou něčím víc nebo jen obyčejným záznamem všednosti. Já toleruji obě dvě varianty a popravdě mi

úplně nezáleží na tom, jestli diváka upoutá soubor jako celek nebo jen jednotlivé snímky. Co se týče samotného formátu knihy, rozhodla jsem se trochu zmenšit klasický formát A4. Publikace má na šířku devatenáct centimetrů a na délku dvacet šest centimetrů. Vázala jsem si ji ručně sama. Fotografie jsem rozdělila tak, abych vytvořila čtyři složky (příloha 3), které jsem posléze svázala nití do knižního bloku (příloha 4) . Hřbet jsem slepila a potáhla plátnem, které je na hřbetě lehce vyztužené. Obal desek je vytvořen složením výtisku jedné fotografie z mé publikace. K tisku jsem použila papír Munken pure, který má lehce nažloutlou barvu a k tvorbě fotografických publikací je vhodnější než bílý. Gramáž listů vnitřních složek je sto gramů na metr čtvereční. Tato gramáž zajišťuje, že se fotografie nepropíjejí na zadní stranu papíru. Jelikož jsem během magisterského studia absolvovala dva semestry knižní vazby, rozhodla jsem se, že své nabyté znalosti využiji a musím uznat, že jsem se toho naučila mnoho. V konečném výsledku si nejsem jistá, jestli má kniha k něčemu přispěje. Nejsem přesvědčená o tom, že bych vytvořila přelomové dílo. Rozhodně jsem ale spokojená s tím, co vzniklo. Zjistila jsem, že během svého studia jsem si vyzkoušela zpracovat širokou škálu témat pomocí různých technik, abych nakonec zjistila, že jsem se opět vrátila k tomu, s čím jsem svým způsobem začínala. Zvolila jsem si téma, které mi je blízké a jsem rozhodně přesvědčená o tom, že mě bude provázet dlouhodobě a ve fotografování podobně laděných snímků budu neustále pokračovat.

Zdroje:

¹ Francová, Sylva. Fotografické knihy – médium pro prezentaci fotografických projektů. In: fresh-eye.cz [online]. 9.6.2014. [cit. 22.4.2019]. Dostupné z: <http://fresh-eye.cz/fotograficke-knihy-medium-pro-prezentaci-fotografickyh-projektu/2014/06/>

Resume:

I decided to create by my distinctive style a special work that pays tribute to banality. I created a work that reflects my momentary taste. I'm interested in looking at everyday things.

I enjoy watching the colorful objects, interesting buildings and still life in the natural environment. I'd like to raise everyday things which are extraordinary. With the gradual revitalization of the buildings and the environment in which I live, we are losing interesting elements that have been created. With my photos I try to pay tribute on them and record something they no longer have to repeat.

Přílohy diplomové práce:

Příloha 1

Rozložení snímků v publikaci

Příloha 2

Sekvence

Příloha 3

Složky knižního bloku

Příloha 4

Sešitý knižní blok

